

HADİD SÛRESİNİN 20. ÂYETİ BAĞLAMINDA DÜNYA HAYATININ MİSALİ

THE EXAMPLE OF WORLD LIFE IN THE CONTEXT OF THE 20th VERSE OF THE SURAH HADİD

EYÜP YİĞİT

DR.
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
eyigit30@hotmail.com

Öz:

Kur'ân-ı Kerim'in her âyeti ve her kelimesi insanlığın hayatına ışık tutacak önemli esaslar ihtiva etmektedir. Kur'ân'ın bu önemli özelliğinden dolayı her âyeti, cümlesi ve kelimesi üzerinde ciddi bir şekilde durmayı, düşünmeyi ve idrak etmeyi gerektirmektedir.

Bu öneminde ötürü bu çalışmada Hadîd sûresinin 20. âyetinde işaret edilen hakikatler irdelenmiştir. Âyette geçen benzetme unsurlarının insanları nasıl kuşattığı ele alınmıştır. Âyet dünya hayatının oyun, eğlence, süslenme, övünme, çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibaret olduğunu belirtir. Bu makalede modern zamanda insanların hayatında bu zikredilen esasların nasıl kökleştiği örnekler üzerinden incelenmiştir. Âyet, Allah'tan ve onun inzal ettiği hakikatlerden bağımsız yaşayanların ne kadar basit ve değersiz şeyler uğruna ömür sermayelerini tükettiklerini somut bir şekilde ifade etmektedir. Bu âyette zikredilen esasların insanların yaşamında neye karşılık geldiği de ayrıca incelenmiştir. Âyet dünya hayatına aldananların akıbetinden haber verirken, asıl elde edilmesi ve çabalanması gereken hakikatin Allah'ın rızası ve memnuniyeti olduğunu haber vermektedir. Nihayetinde Allah'ın rızası dışında geçirilmiş bir hayatın heba edilmiş bir ömür olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmada zikredilen bu ilkeler Kur'ân'ın bütünselliği ekseninde incelenmiştir. Öncelikle müfessirlerin âyet hakkındaki değerlendirmeleri verilmiş, akabinde âyetin günümüze işaret eden yönü üzerinde durulmuştur. Zikri geçen âyetin kısa ifadelerle aktardığı bilgilerin insanların yaşantılarında ciddi bir tehlikeyi haber verdiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle dünya hayatına ahiret muamelesi yapmanın insanları nasıl aldattığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bunların yanı sıra Kur'ân'da geçen tefekkür, tedebbür, tezekkür ve taakkul gibi kavramların ısrarla tekrarlanmasının önemi de daha iyi anlaşılmaktadır. Aynı şekilde âyet kıyamete kadar gelecek insanları dünyanın cazibesine ve süsüne aldanmamaları noktasında ikaz ile sona ermektedir.

Anahtar kelimeler: Tefsir, Hadîd, Dünya Hayatı, Oyun, Eğlence.

Abstract:

Since the Holy Quran is based on revelation, every word contains important principles for humans and humanity. Because of this feature of the Quran, it requires serious consideration, thought and comprehension of every verse and word. The twentieth verse of the Surah Hadîd conveys what the worldly life consists of through some analogies. In our study, we tried to address these elements of analogy in the context of the integrity of the Quran. On this occasion, it is better understood how important it is to examine each word of the Quran. We tried to convey how the elements of analogy in the verse surround people. We tried to evaluate, through examples, how the verse states that worldly life consists of games, entertainment, adornment, boasting, and the race to have many possessions and many children, and how it has become ingrained in people's lives in modern times. The verse concretely conveys how those who live independently of Allah and the divine truths revealed by Him spend their life capital for the sake of simple and worthless things. In other words, it clearly reveals how treating worldly life as the afterlife deceives people. In addition, the importance of persistently repeating concepts such as contemplation, meditation, evaluation and deliberation in the Quran is better understood. While the verse informs about the fate of those who are deceived by the worldly life, it also informs that the real truth that needs to be achieved and strived for is Allah's consent and His satisfaction. Ultimately, it informs us that a life spent outside of God's will is a wasted life. Likewise, the verse ends with a warning to people who will come to the end of time not to be deceived by the charms and ornaments of the world.

Keywords: Tafsir, Hadîd, Worldly Life, Game, Entertainment.

MAKALE TÜRÜ ARTICLE TYPE	GELİŞ TARİHİ RECEIVED	KABUL TARİHİ ACCEPTED	YAYIN TARİHİ PUBLISHED	ORCID NUMARASI ORCID NUMBER
Araştırma Makalesi/Research Article	06.06.2024	13.12.2024	31.12.2024	0000-0003-0629-3812
İNTİHAL/PLAGIARISM	DOI NUMARASI/DOI NUMBER			
Bu makale intihal tarama programıyla taranmıştır. This article has been scanned via a plagiarism software.	https://doi.org/10.62188/ilahiyat.1496807			

ATIF/CITE AS

Yiğit, Eyüp. "Hadîd Sûresinin 20. Âyeti Bağlamında Dünya Hayatının Misali / The Example of World Life in the Context of the 20th Verse of the Surah Hadîd". *ilahiyat* 13 (Aralık/December 2024): 75-89.

GİRİŞ

Kur'ân, insanların dünya ve ahiret saadetinin esaslarını ihtiva etmektedir. Bundan dolayı onun her âyeti ve her cümlesi en ideal anlamda anlaşılmalı ve gerektirmektedir. Bu çalışmada Hadîd sûresinin 20. âyetinde ifade edilen esaslar Kur'ân bütünlüğü içinde incelenmeye ve değerlendirilmeye çalışılacaktır. Kur'ân-ı Kerim, sunmak istediği bilgileri ve mesajları insanların algılayabilenleri göz önünde bulundurarak aktarır.¹ Bu aktarma tarzı bazen kâinatta meydana gelen ve insanların aşına oldukları durumlar üzerinden somutlaştırma şeklinde olur. Bazen de mesaj insanların toplumsal hayatta karşılaştıkları durumlar üzerinden iletilir. Hadîd sûresinin 20. âyeti de dünya hayatının geçiciliğini insanların şahit oldukları ve çevrelerinde her sene deveren eden yağmur, bitki ve çiftçi örneği üzerinden aktarır. Âyet ilahî uyarıları dikkate almayanların akıbetlerinin bitkinin geçirdiği değişim ve dönüşümler gibi yok olup gitmekle sonuçlanacağını haber verir.

Âyet, dünyanın albenisine ve cazibesine kapılanların hayatlarını ve akıbetlerini birkaç maddede özetler. Dünya hayatı misalinin verildiği ve kendisine benzetildiği maddelerin her biri insanın hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Çalışmaya konu olan âyet Allah'ın belirlediği istikamette geçirilmemiş bir ömrün ancak oyun, eğlence, süs, karşılıklı övünme, mal ve evlat yarışı gibi basit şeylerden ibaret olacağını bildirir. Bu âyetin hem başında hem de sonunda dünya hayatı lafzı iki sefer yer almaktadır. Geçtiği her iki yerde de olumsuz anlamda kullanılır. Âyet ilahî ikaz ve uyarı ile sona erer. Çalışmaya konu olan âyetin devamındaki 21. âyet ise ömrümüzü neler uğruna harcamamız gerektiğini beyan eder ve bu yönüyle yirminci âyetin mesajlarını tamamlar niteliktedir.

Neticede bu âyet üzerinde herhangi bir çalışmanın yapılmadığını ifade etmemiz gerekir. Yapılan çalışmaların ise dünya ve ahiret ilişkisi bağlamında olduğu görülmektedir.² Bu çalışma ise âyette zikredilen esasların insanların hayatındaki önemi ve onları temel yaşam gayelerinden uzaklaştırması yönüyle incelenmiştir.

1. HADİD SÛRESİ'NİN GENEL MUHTEVASI

Kur'ân-ı Kerim'in gönderiliş gayesi insanın dünya ve ahiret hayatını imar ve inşa etmektir. Kur'ân bu özelliğinden dolayı ısrarla insanı iki âlem arasında dengeli tutmaya, ifrat ve tefrite kaçmaması için ikaz eder. Kur'ân-ı Kerim bazen doğrudan insanı dünya hayatının albenisine karşı ikaz ederken, bazen de bu çalışmamıza konu olan âyette olduğu gibi benzetmeler vasıtasıyla onu uyarır.³ Kur'ân, asıl emek verilmesi ve uğruna alın teri akıtılması gereken hayatın ahiret hayatı olduğunu vurgular.⁴ Çalışmamıza konu olan Hadîd sûresinin 20. âyetine başlamadan önce bu sûre hakkında kısa bir bilgi vermenin yararlı olacağını düşünüyoruz.

Hadîd sûresi Medenî sûrelerden olup yirmi dokuz âyetten oluşmaktadır.⁵ Nûzul sırasında 112 ve Mushaf sıralaması 57'dir. Sûre ismini 25. âyette geçen "hadîd" kelimesinden almıştır. حدید

¹ Mehmet Kılıçarslan, "Kur'ân'ın Anlatım üslubu", *Namık Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2016), 30-62.

² Abdulkadir Karakuş, "Kur'an Perspektifinden Dünya ve Ahiret Arasındaki Münasebet", *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/12 (Aralık 2018), 203-220. Ramazan Altıntaş, "İslamî Anlayışa Göre "El-Hayâtü'd-Dünyâ" Kavramını Yorumlama Biçimleri Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 7/1 (Haziran 2003), 129-160; Ömer Faruk Yavuz, "Kur'an Perspektifinde Dünya- Ahiret Bütünlüğü", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6/2 (Nisan 2006), 159-198.

³ "Kadınlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzulan şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimliğidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah'ın katındadır. "Âl-i İmrân, 3/14.

⁴ "Fakat sizler dünya hayatını tercih ediyorsunuz." "Oysa ahiret daha hayırlı ve süreklidir." el-A'lâ, 87/16-17.

⁵ Ebû'l-Kâsım Mahmûd ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut: Daru'l-Kutabi'l-Arabi, 1987), 4/459.

kelimesi **حدائد** kelimesinin müfredidir ve demir anlamına gelmektedir.⁶ Bu sûre teşrî (kanun koyma), terbiye etme, iyiliğe teşvik, güzel ahlak, doğru bir akide üzerine bir İslam toplumu meydana getirme gibi ilkeleri ihtiva etmektedir.⁷ Reşid Rızâ, (ö.1935) bu âyet ve devamındaki âyetlerin kapsadığı esaslardan dolayı daha detaylı tefsir etmenin gerekliliğini dile getirir. Rıza, bu âyetin insanların dünya şehvetleri ile meşgul olup, Allah'ın sınırlarının ihlal etmelerine sebep olan unsurları içerdiğini söylemektedir.⁸

Bu âyet bir yönüyle ahiretten soyutlanmış dünya hayatının misalini çeşitli örneklerle somutlaştırırken, diğer taraftan dünya hayatını çiftçi ve bitki misali üzerinden ahiret hayatına hazırlığın önemine vurgu yapmaktadır.

Hadîd sûresinin on dokuzuncu âyeti iki sınıf insanın vasıflarını ele almaktadır. Bunlar Allah'a inanıp dosdoğru yaşayanların ulaşacakları mertebeleri ve bir de Allah'ı inkâr edenlerin kötü akıbetleri hakkında bilgi vermektedir.⁹ Yirminci âyet de öncesinde zikredilen insanlardan iki grubun da talepleri ve eylemleri doğrultusunda ulaşacakları neticeyi aktarmaktadır. Bunun öncesinde âyet, imtihan dünyasında insanı bekleyen tehlikeleri peş peşe sıralayan ve bu tehlikeleri görmezden gelerek yaşanmış bir hayatın akıbetini konu edinmektedir. Başka bir ifâde ile bu âyet dünya hayatında insanı aldatabilecek, gözünü perdeleyecek, sarhoş edecek ve onu doğru istikametten alıkoyacak unsurları bir arada zikretmektedir. Âyetin hem başında hem de sonunda 'dünya hayatı' tabirinin iki sefer kullanılması yönüyle de bu âyet diğer ilgili âyetlerden farklılık arz etmektedir. Biz de bu âyette zikredilen esasları Kur'ân'ın bütünselliği içerisinde ayrı ayrı ele almaya çalışacağız.

Konu ve alt başlıklarının net görülmesi için âyetin tamamını burada vermenin yerinde olacağını düşünüyoruz. Geri kalan bölümlerde sadece âyetin ilgili kısmını vermekle iktifa edeceğiz. "*Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda karşılıklı bir övünme, çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibarettir. (Nihâyet hepsi yok olur gider). Tıpkı şöyle: Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurumaya yüz tutar da sen onu sararmış olarak görürsün. Sonra da çer çöp olur. Ahirette ise (dünyadaki amele göre ya) çetin bir azap veya Allah'ın mağfîret ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldanış metaından başka bir şey değildir.*"¹⁰ Kur'ân'ın birçok âyetinde işaret edildiği üzere insanın yaratılış gayesinden kopuk bir dünya hayatı, anlam ve amacını yitirmiş bir aldanmadan ibarettir.¹¹ Allah'ın bizden kabul edeceği ve razı olacağı yaşam şeklinin kendisinin belirlediği ve koordinatlarını kendisinin çizdiği hayattır.¹² Kur'ân, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için ahiret yurdunun daha hayırlı olduğunu haber vererek¹³ bu duruma dikkat çeker. Dünya hayatını tek amaç edinip bunun peşinde ömür tüketenleri Kur'ân-ı Kerim ısrarla ikaz eder.¹⁴ Yüce Allah, dünyayı tüm genişliğine ve uzunluğuna rağmen basit bir örnekle aklın anlayabileceği ve fitratın kabul edebileceği bir şekilde bize aktarmaktadır.¹⁵ Şimdi âyette zikri geçen maddeleri ayrı ayrı incelemeye çalışacağız.

⁶ Ahmed Muhtar, Abdulhamid Amr. *Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye*. (y.y. nşr: Alemlu'l-Kutub, 2008.) 1/458

⁷ Muhammed Ali es-Sabunî, *Saffetu't-Tefsîr*, (Kahire: Daru's-Sabunî, ts.) 3/310.

⁸ Reşid Rızâ, *Tefsîrü'l-Menâr* (Mısır: el-Heyetu'l-Mısıryetu'Ammetü el-Kutub, 1990), 3/205.

⁹ el-Hadîd 57/19.

¹⁰ el-Hadîd 57/20.

¹¹ *Câmiu'l-Beyân*, ts., 23/193.

¹² Fahrüddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb* (Beirut: Daru İhyai Turasi'l-Arabi, ts.), 29/463; Hayreddin Karaman, vd. *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, (Ankara: DİB Yayınları, 2007).5/251.

¹³ el-En'âm 6/32.

¹⁴ Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, 29/463.

¹⁵ eş-Şa'râvî, Muhammed Mütlevellî, *Tefsiru's-Şa'râvî*, nşr. Metabî' Ehbar el-Yevm, (y.y.;1997). 12/750.

1.1. DÜNYA HAYATI

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerim'deki hakikatlerin insanlar tarafından anlaşılması, onların belleğinde yer edinmesi ve kalıcı hale gelmesi için çeşitli söz sanatlarına ve benzetmelere (teşbih) yer verir. Kur'ân, dünya hayatının değerini ve geçiciliğini insanın zihninde sabitleştirmek için farklı misallerle somutlaştırır.¹⁶ Bu örnekte görüldüğü üzere Kur'ân'ın takdim ettiği misallerin tamamı ya kâinatta meydana gelen değişim ve dönüşümler üzerinden aktarılır¹⁷ ya da insanın hayatında var olan çeşitli meşgaleler üzerinden örneklerle sunar.

Hadîd sûresinde çalışmamıza konu olan âyette ilk ele alınan kavram “dünya hayatı” şeklindeki tamlamadır. Bu tamlama Kur'ân'da farklı bağlamlarda ve çok sık zikredilen bir tamlamadır.¹⁸ Bu tamlamanın ahiret hayatının karşısı olarak zikredildiğini söyleyebiliriz.¹⁹ Kur'ân'da dünya ve ahiret kelimelerinin 115'er defa eşit bir şekilde yer alması dahi bu iki hayata yönelik kurulması istenen dengeye vurgu yapar.²⁰ Dünya hayatı şeklindeki terkinin farklı anlamlarda kullanıldığını da ifade etmemiz gerekir.²¹ Kur'ân'da hem Mekki hem de Medeni sûrelerde kendine yer bulan bu tamlama²² çoğunlukla olumsuz anlamda kullanılır.²³ Dünya hayatı insanı aldatabilecek potansiyel bir tehlike arz etmektedir.²⁴ Kur'ân, ahiret düşüncesini ve gayesini içermeyen eylemlerin yani sadece dünya hayatına yönelik yapılan iş ve eylemlerin beyhude olduğunu aktarmaktadır.²⁵ Başka bir âyette ise insanlara verilen her şeyin dünya hayatının gelip geçici zevklerinden ibaret olduğu aktarılmaktadır.²⁶ Yani size verilen mal, evlat ve bunun dışında kalan ve hızlı bir şekilde zeval olacak şeylerin tamamı dünya hayatının metandan ibarettir.²⁷

Yüce Allah kitabında iki âlemin de sahibinin kendisi olduğunu bildirir.²⁸ Dinimiz, dünya/ahiret dengesinin iyi sağlanması gerektiğini farklı vesilelerle ifâde eder.²⁹ Kur'ân'da bu dengeyi sağlamaya dönük olarak: “Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma!”³⁰ şeklindeki âyet dengeli yaşamaya işaret ettiği söylenebilir. Bunun yanında bu ve benzeri âyetler dünya/ahiret dengesini iyi ayarlamak gerektiğini vurgular. İnsanın asıl çabalaması, uğraş vermesi gereken nimetlerin Allah katındaki nimetler yani ahiret nimetleri olduğunu hatırlatır.³¹ Başka âyetlerde ise dinlerini oyun ve eğlence edinenler ve dünya hayatının kendilerini aldattığı kimselere Kur'ân ile öğüt vermenin gerekliliğine dikkat çeker.³² Rıza, Allah'ın

¹⁶ “Onlara dünya hayatının örneğini ver: (Dünya hayatı), gökten indirdiğimiz yağmur gibidir ki, onun sebebiyle yeryüzünün bitkileri boy verip birbirine karışırlar. Fakat bütün bu canlılık sonunda rüzgârın savurduğu kuru bir çer çöpe döner. Allah, her şey üzerinde kudret sahibidir.”el-Kehf 18/45.

¹⁷ Al-i İmrân 3/117.

¹⁸ el-Bakara 2/85-86-204-212; Al-i İmrân 3/14-117-185.

¹⁹ Böylece Kur'ân-ı Kerim'de arz coğrafi, dünya ise dinî ve ahlâki bir terim olarak yer almış; dünya kötülenir veya hafife alınırken kozmik varlığı değil burada sürdürülen ve âhiret kaygısını geri planda bırakan hayat tarzı kastedilmiştir. Süleyman Uludağ, “Dünya” *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994),10/22-25.

²⁰ Hidâyet Aydar, “el-Hayâtü'd-Dünyâ”nın Kavramsal Analizi”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Tefsir Özel Sayısı)* 7/13 (Ocak 2016), 84.

²¹ Aydar, “el-Hayâtü'd-Dünyâ”nın Kavramsal Analizi”, 94.

²² el-Bakara, el-En'âm ve el-Ar'âf gibi farklı yerlerde nazil olan sûrelerde yer almaktadır.

²³ el-Bakara2/85-86-212;Al-iİmrân3/14-117-185;en-Nisâ4/74-94-109;el-En'âm 6/32-70-30;el-Ar'âf7/51.

²⁴ Casiye 45/35

²⁵ Onların bu dünya hayatında harcadıkları malların durumu, kendilerine zulmeden bir topluluğun ekinlerini vurup mahveden kavurucu ve soğuk bir rüzgârın durumu gibidir. Allah, onlara zulmetmedi. Fakat onlar kendi kendilerine zulmediyorlar. Âl-i İmrân 3/117.

²⁶ Şûra 42/36.

²⁷ Salih b. Abdulaziz (Muhbetu Mine'l Ulema), *Tefsiru'l-Müyyesser* (Medine: Kutubu'd-Dirâse, 2009), 487.

²⁸ en-Necm53/25; el-Bakara2/29.

²⁹ Muhammed Abdelhaleem, “Kur'ân'da Ahiret-Dünya ve Dünya Hayatı”, *Akev Akademi Dergisi* 3 (Kasım 1988), 331.

³⁰ el-Kasas,28/77.

³¹ *Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah'ın katındadır.* Âl-i İmrân,3/14.

³² *Dinlerini oyun ve eğlence edinenleri ve dünya hayatı kendilerini aldatmış olanları bırak. Hiç kimsenin kazandığı yüzünden mahrumiyete sürüklenmemesi için Kur'an ile öğüt ver.* el-En'âm6/70-130; el-A'râf7/51.

rızası dışında insanı mutlu edecek başka bir şey olmadığını, fakat insanların Allah'tan bağımsız bir hayat yaşayarak hissi lezzetlerle tatmin olmaya çabaladıklarına işaret eder.³³

Bu dünya hayatı şeklindeki tamlama ile üzerinde yaşanılan arzın/yerin kastedilmediğini ahiret hayatının arka plana atıldığı hayat tasavvurunun kast edildiğini söylemek gerekir.³⁴ Ahireti kazanmak için harcanmayan, ebedi nimetlerin elde edilmesine vasıta kılınmayan fani hayat, sadece çocukları aldatan oyun eğlence gibi semeresi olmayan bir yerden ibarettir.³⁵ Bu âyette zikredilen dünya hayatından gaye; Allah'ın, rehberliğinin ve O'na itaatin yer almadığı hayat tasavvuru, sadece bu dünyaya has olan düşünce, davranış ve meşguliyetlerdir.³⁶ Allah'tan gelen evrensel vahiylerin rehberliğinde yaşanılmayan bir hayatın anlamsız ve amaçsız olduğu, dar-ı bekada da insanın peşini bırakmayacağı aktarılmaktadır.

Kur'ân-ı Kerim'de **وَهُوَ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ** "dünya hayatının bir oyun ve oynaktan/eğlenceden" başka bir şey olmadığını aktaran bu ifâde, dört farklı bağlamda zikredilmektedir.³⁷ Çalışmamıza konu olan âyet de bu dört âyetin benzeridir ancak zikrettiğimiz sondaki iki kavram yer değiştirmiştir. Yani **وَهُوَ لَعِبٌ** değil de **هُوَ وَلَعِبٌ** şeklinde geçmiştir.³⁸ Bu dört âyetin içerisinde geçen **الْحَيَاةُ الدُّنْيَا**

وَهُوَ "dünya hayatı bir oyun ve eğlence/eğlence ve oyun yeridir" şeklindeki lafızlardan önceki vurgular da farklı kelimelerle zikredilir. Hadîd, 20'de **أَعْلَمُوا أَنَّمَا** "Bilin ki ancak" bir bilgilendirmenin/haber vermenin³⁹ yanı sıra dünya hayatının tehlikelerine karşı bir uyarı ve ikaz içerdiği devamındaki lafızlardan anlaşılmaktadır. En'am, 32'de **وَمَا** şeklinde başlamış yani "Ey insanlar acil istediğiniz ve arzuladığınız dünya süsü ancak aldatici bir metadan başka bir şey değildir."⁴⁰ şeklindeki âyet dünya hayatının konumunu tayin etmiştir. Burada hem bir tehlikeyi haber vermenin hem de zımnî bir uyarı ve ikazın yer aldığını söylemek mümkündür. Ankebût 64'te ise **وَمَا هَذِهِ** şeklindeki ifade ile hem kıyamete kadar gelecek insanlara hem de ilk Kur'ân muhataplarından olan Mekke toplumunun faydalandığı dünya hayatının ancak bir oyun ve eğlenceden ibaret olduğu gerçeği hatırlatılır.⁴¹ Sizin peşinde koştuğunuz ve ebedi yaşayacakmış gibi düşünüp tasavvur ettiğiniz dünya hayatı zannınızın aksine çok basit bir oyun ve eğlence yeridir ve bundan dolayı muttakilerin yaşantısında bu şeylerle uğraşma anlayışı yoktur.⁴² Muhammed 36. âyetinin de **إِنَّمَا** şeklinde dünya hayatına dair bir te'kid ile başladığı görülmektedir. Âyetteki temsilde dünya hayatı yağmura benzetilmekle beraber asıl vurgu bitki örneği üzerinde

³³ Reşit Rızâ, *Tefsîri'l-Menâr*, 3/205.

³⁴ Uludağ, "Dünya", X/22-25; Burhan İşliyen, "Ahkâf Sûresi'nin 20. Âyeti Bağlamında 'Güzellikleri Dünya Hayatında Tüketmek'", *Kilitbahir* 21 (2022), 17-43.

³⁵ en-Nesefî Ebû'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, *Tefsîrû'n-Nesefî (Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl)* (Diyarbakır: Mektebetu's-Seyda, 2018), 3/403; Muhammed Hamdi Yazır Elmalılı, *Hak Dîni Kur'ân Dili* (İstanbul: Emir Basın Yayım Dağıtım, 1996), 7/394.

³⁶ Ebû Muhammed el-Endelüsî İbn Atıyye, *el-Muḥarrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz* (Beirut: Dâru'l-Kutubü'l-İlmiyye, 1422), 5/266.

³⁷ **إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ** el-En'am, 6/32. **وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَهُوَ** el-Hadîd, 57/20. **وَهُوَ أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ**

Muhammed, 47/36; **وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَهُوَ** el-Ankebût 29/64.

³⁸ el-Ankebût 29/64.

³⁹ Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr Taberî, *Câmiu'l-beyân*, thk. Ahmed Muhammed Şakir (y.y: Müessesetü'r-Risâle, 2000), 23/193.

⁴⁰ Al-i İmrân, 3/185; Taberî, *Câmiu'l-beyân*, 23/194.

⁴¹ Taberî, *Câmiu'l-beyân*, 20/59.

⁴² Beyzâvî Nâsirüddîn Ebû Said (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed, *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl* (Beirut: Daru İhyai al-Turas al-Arabi, 1418), 2/159.

yoğunlaşmaktadır. Bitkinin burada zikredilen evreleriyle insanın oyun, eğlence, mal-mülk edinme ve çoluk-çocuğa karışma durumları arasında da bir benzerlik vardır.⁴³

Bu başlığı değerlendirecek olursak Hadîd 20. âyet diğer Kur'ân âyetlerinin aksine dünya hayatı kavramı hem âyetin başında hem de sonunda te'kidli bir şekilde iki sefer yer almaktadır. Bu iki tekrarin insanları dünya hayatına ve onun fani nimetlerine karşı uyarma vazifesi gördüğünü ve bu işin ciddiyetini vurgulamaya yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Dünya hayatı şeklindeki tamlama öncesinde zikredilen ifadelerin dünya hayatının nasıl bir yer olduğuna dair uyarıcı ve uyandırıcı lafızlarla başlamış olması, insanın dünya hayatına dair tasavvurunun nasıl olması gerektiğini izah etmektedir. Arka planda öncelikli tercih yerinin burası olmadığını ve olmaması gerektiğine dair uyarılara yer verdiği görülmektedir.

1.2. OYUN VE EĞLENCE YERİ OLMASI

Hadîd 20. âyette dünya hayatı misalinin akabinde, âyetin devamında gelen kavramları irdeleyeceğiz. Âyet (ahiretin göz ardı edildiği) dünya hayatının nasıl anlamsız ve amaçsız bir hal aldığını şu ifadelerle aktarmaktadır: *أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهَوٌّ* "Bilin ki, dünya hayatı ancak

bir oyun, bir eğlenceden ibarettir."⁴⁴ Bu âyette geçen *لَعِبٌ* kökünden gelen kelimelerin farklı anlamlarda kullanıldığını öncelikle ifade etmemiz gerekir.⁴⁵ İsfahânî (ö. ?) "Bir kimsenin sahih bir gayesi olmaksızın yaptığı iş ve eylemler için bu kelime kullanılır"⁴⁶ demektedir. Şevkânî (1911/1998) âyet-i kerimede geçen oyun ve eğlenceden gayenin yeme ve içme olduğunu söylemektedir.⁴⁷ Neseffî (ö.537/1142) dünya hayatının çocukların oyununa benzetildiğini söylerken⁴⁸ Elmalılı (ö.1787/1942) ise bu konuda "dünya bir oyundur, heves edilir, çalışılır, uğraşılır, boğuşulur neticede yense de yenilse de yok olup gider."⁴⁹ şeklinde açıklamaktadır. Sa'dî (ö.1376/1956) de dünya hayatını "Bedenler onunla oynar kalp onunla eğlenir."⁵⁰ şeklinde tefsir eder. Başka bir âyette ise: "Dinlerini oyun ve eğlence edinenleri ve dünya hayatının kendilerini aldatmış olanları bırak"⁵¹ şeklinde işaret edildiği üzere dünya hayatının geçici cazibesine kapılanlardan yüz çevirmek, onlara mühlet vermek ve netice itibariyle akibetlerinin azap olacağını kendilerine hatırlatmak gerekir.⁵² Peki, bu tasavvura sahip olanları yani bu yolunu kaybetmiş olanları nasıl doğru istikamete yönlendirebiliriz? Kur'ân-ı Kerim *وَذَكِّرْ بِهِ* "Sen, ancak Kur'an'la öğüt ver."⁵³ "İnsanları bu kitapla uyar, insanları kıyamet günü Allah'ın azabına ve gazabına karşı ikaz et" şeklindeki uyarı ile insanların dünya hayatının temel gayesini öğreneceği kaynağı haber vermektedir.⁵⁴ Ciddiyetten uzak, amaçsız ve anlamsız söz ve eylemlerin tamamı için de *لَعِبٌ* kelimesinin kullanıldığını

⁴³ Karaman, *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 5/250.

⁴⁴ Hadîd, 57/20.

⁴⁵ Salya, sümük gibi insanın ağzından veya burnunda akan sıvılar için de kullanıldığı görülmektedir. İsfahânî, Ebû'l-Kasım el-Hüseyin b. Muhammed er-Râgıp. *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*. thk. Safvan Adnan Dâvûdî. (Beyrut: Darû'l-Kalem, 1991), 1/741.

⁴⁶ İsfahânî, *Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*, 1/741.

⁴⁷ Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed Şevkânî, *Fethu'l-kadîr* (Dimeşk-Beyrut: Dâru'l-İbn Kesîr, 1414), V/209.

⁴⁸ en-Neseffî, *Tefsîrû'n-Neseffî*, 3/403.

⁴⁹ Elmalılı, *Hak Dîni Kur'ân Dili*, 7/394.

⁵⁰ Ebû Abdillâh Abdurrahman b. Nâsır b. Abdillâh b. Nâsır es-Sa'dî, *Teysîrû'l-kerîmi'r-rahmân fi tefsîrikelâmi'l-mennân* (y.y.: Müessesetu'r-Risale, 2000), 1/841.

⁵¹ el-En'âm 6/70.

⁵² İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmail, *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Sami b. Muhammed Selam, Dâru't-Tayyibe li'n-Neşre't-Tavzi, y.y.: 1999. 3/279.

⁵³ el-En'âm, 6/70.

⁵⁴ İbn Kesîr, *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-Azîm*, III/279; er-Razî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Hasan b. Hüseyin et-Teymî. *Mefatihü'l-gayb*. (Beyrut: Dâru'l-Hayati'l-Türasi'l-Arabî, 1999). XIII/24; eş-Şa'râvî, *Tefsîru's-Şa'râvî*, 6/3714; Ahmed b. Mustafa el-Merâğî, *Tefsîrû'l-Merâğî* (y.y.: Matbaatu Mustafa el-Babî el-Halebî, 1946), 27/176.

söylemek mümkündür.⁵⁵ Kur'ân-ı Kerim: “Bırak onları, tehdit edildikleri güne kavuşana kadar, (batıl inançlarına) dalsınlar ve (dünya hayatlarında) oynayadursunlar.”⁵⁶ şeklindeki âyet ve “Bırak onları, kendilerine söz verilen gün ile karşı karşıya gelinceye kadar dalsınlar, oynasınlar.”⁵⁷diyerek bu duruma işaret etmektedir. Kur'ân, bu âyetlerle ilahi ikazlara aldırış etmeyenleri de tehdit ettiğini söylemek mümkündür.

Âyette genellikle (لعب) kelimesi ile beraber zikredilen diğer bir lafız ise (لهو) kavramıdır. Bu kavram eğlence, insanı yararlı olan işinden, gücünden, görevinden alıkoyan ve vaktini öldürmekten başka bir işe yaramayan boş uğraş şeklinde tarif edilmiştir.⁵⁸ Bu kelime hoşla gitmek, yakınlık duymak gibi farklı anlamlar için de kullanılmaktadır.⁵⁹ Kişinin ailesi için yapması gereken iş ve eylemlerden alıkoyan şeylerin tamamı (لهو) kavramı ile ifade edilmektedir.⁶⁰ Bu kelime çocuk eğlencesi⁶¹ ve insanı meşgul edip ahiretten alıkoyan meşguliyetler için de kullanılmaktadır.⁶² Bu anlamların yanı sıra (لهو) kelimesinin anlam alanı ile alakalı olarak şunları söylemek mümkündür: Allah'ın gönderdiği evrensel mesajları alay ve eğlence konusu edinenlerin ahirette kendileri de alay konusu olacakları gerçeğidir.⁶³ Aynı şekilde Kur'ân-ı Kerim'de insanın nefsanî istek ve arzularına tabi olması da bu kelime ile ifade edilir.⁶⁴ Kur'ân'da ilahî mesajlar karşısında insanların ciddiyetsiz olması⁶⁵ da bu kelime ile ifade edilir. Başka bir âyette ise onlar bir ticaret veya bir oyun eğlence gördükleri zaman hemen dağılıp ona koştu ve seni ayakta bıraktılar. De ki: “Allah'ın yanında bulunanlar, eğlence ve ticaretten daha hayırlıdır.”⁶⁶ Cuma 11. âyette geçen bu hadise durumun hoşnutsuzluğu iki sefer “lehv” (لهو) kavramı kullanmak suretiyle dile getirmiştir.⁶⁷ Bu şekilde insanların oyun ve eğlence ile meşgul olmalarının hoşnutsuzluğu da ifade edilmiş olmaktadır.

Amacı dışında yaşanmış dünya hayatı oyun ve eğlence yeri olarak anlaşılabilir gibi hayatını oyun ve eğlenceye adayanlar olarak da anlamak mümkündür. Nitekim yaşadığımız bu çağda oyun ve eğlence sektörü çok büyük bir yer işgal etmektedir. Yüce Allah Müslümanların özelliklerini zikrederken onların faydasız söz ve eylemlerden uzak durduklarını zikretmektedir.⁶⁸ Oyun ve eğlence de faydasız iş ve eylemler kategorisi içerisinde değerlendirilir. Bu oyun ve eğlencenin insanları yapması gereken önemli iş ve eylemlerden alıkoyduğu, vakitlerini heba ettiği

⁵⁵Onlara soracak olsan mutlaka, “Biz lafa dalıyor eğleniyorduk, hepsi bul” derler. De ki: “Siz Allah ile, O'nun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?”et-Tevbe, 9/62; el-Mâide 5/57-58.

⁵⁶Zuhruf 43/83

⁵⁷Me'aric 70/42

⁵⁸Ahmed İbn Faris, thk. Abdusselam Muhammed Harun. (Lübnan: Dârul-Fikr, 1979), “Mu'cemu mekâyisu'l-luğa”, 5/213;Elmalılı, Hak Dîni Kur'ân Dili, 7/394.

⁵⁹Ahmed Muhtar, Abdulhamid Amr. Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye. (y.y.:Alemlü'l-Kutub, 2008), 3/2042.

⁶⁰Ahmed Muhtar, Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye, 1/795

⁶¹en-Nesefî, Tefsîrû'n-Nesefî, 3/403.

⁶²eş-Şevkânî, Fetḥu'l-kadîr, 5/209.

⁶³Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîret-Taberî, Câmiu'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân. thk. Ahmed Muhammed Şakir. (y.y.:Müessesetü'r-Risâle, 2000). 12/474.

⁶⁴en-Nisâ 4/135.

⁶⁵el-A'râf 7/52.

⁶⁶Cuma 62/11; Hz. Peygamber, bir Cuma günü hutbe irad ederken yiyecek yüklü bir kervan gelmişti. Kervanın geldiğini haber veren davul sesini duyan sahâbiler dağılıp kervanın yanına koştu. Resûlullah'ın yanında yalnız on veya on iki kişi kaldı. Âyet, bu olaya işaret etmektedir. Âyette sözü edilen “eğlence” ile bu davul sesi kastedilmektedir. (DİB, meal)

⁶⁷Cuma 62/11.

⁶⁸“Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.”el-Mü'minûn 23/3.

anlaşılmaktadır. Başka bir âyette ise olgun Müslümanların hayatlarında oyun ve eğlence gibi anlamsız ve amaçsız iş ve uğraşlara yer vermemeleri gerektiği anlaşılmaktadır.⁶⁹

Tarih boyunca bir kısım yöneticiler -ki Kur'an'ın haber verdiğine göre Firavun da onlardan biridir- kendi iktidarını ayakta tutmak için kavimlerine karşı farklı yol ve yöntemleri denemiştir.⁷⁰ Bu yollardan birinin de oyun ve eğlence olduğunu söylemek mümkündür. Bu araçları kullanarak kavimlerini köleleştirmişlerdir. Neticede insanların aklı melekelerini kullanmalarını ve hakikati idrak etmelerini engellemişlerdir. İnsanlar kendilerine emanet edilen vakitlerini ve ellerindeki dünyalıkları bu gibi faydasız şeyler uğruna harcamaktadırlar. Oysa Kur'an-ı Kerim insanın çok daha ulvî bir gaye için yaratıldığını aktarmaktadır.⁷¹ Bu oyun ve eğlence sektörü insanların sanki halifelik⁷² için değil de eğlenmek ve oynamak için yaratıldıkları düşünce ve hayat tarzını yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Bu da beraberinde Allah'ın belirlediği kural ve kaidelerin dışında seküler, tek dünyalı bir hayat tarzının insanlar arasında rağbet görmesine sebep olmuştur. Kur'an-ı Kerim on dört asır öncesinde nazil olmuş ve âyetlerin içerisinde her biri üç harften müteşekkil olan iki kelime ile insanların helakine sebep olabilecek kadar büyük bir tehlikeyi haber vermiş ve insanları bu duruma karşı tekrar tekrar ikaz etmiştir.

1.3. BİR SÜSLENME YERİ OLMASI

Âyette insanı aldatma ve yoldan çıkarma potansiyeline sahip unsurlardan biri de زينة kavramıdır.

Bu kelime زان kökünden türemiş, güzellik ve zarafet anlamına gelmektedir.⁷³ Her türlü süslenme araç ve gereçleri için bu kullanılmaktadır.⁷⁴ Bu kelime hem olumlu hem olumsuz anlamda kullanılmakla birlikte genel olarak insanın dünya ve ahiret hayatındaki saygınlığına fayda vermeyen şeyleri ifade eder.⁷⁵ Kişinin zatına bir şeref katmayan⁷⁶ ve gafil insanları aldatan giyim kuşam gibi gösterişli eşya⁷⁷ ve malzemeler gibi olumsuz anlamdaki ziynete de işaret eder.⁷⁸ Sa'dî, bu kelimeyi elbise, yemek, içmek, binek, barınak (ev, saray), şan ve şöhrat olarak tefsir eder.⁷⁹ Süs kelimesi, ahiret amellerini barındırmayan dünya meta'ı şeklinde ifade edilmiştir.⁸⁰ Kur'an-ı Kerim'de: "De ki: "Allah'ın kulları için yarattığı süsü, temiz ve iyi rızıkları kim haram kıldı?"⁸¹ şeklinde bu kelimeyi müspet anlamda kullanmıştır. Başka bir âyette ise⁸² zikredilen ziynetin mal, mülk, şan ve şöhrat olduğu aktarılmaktadır.⁸³ Bu kelimenin hem inanan ve hem de inananmayan insanlar için kullanıldığı görülmektedir.⁸⁴ Bu süs kavramının insanda var olan fitrî güzellik ve

⁶⁹ "Boş sözü işittikleri vakit ondan yüz çevirirler ve, "Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size. Selâm olsun size (bizden size zarar gelmez). Biz cahilleri istemeyiz" derler." el-Kasas, 28/55.

⁷⁰ İşte böylece Firavun kavmini aptallaştırdı;[⁴⁰⁶] onlar da bu tahrike kapıldılar: Zaten onlar öteden beri yoldan çıkmış bir kavimdiler. (Zuhruf 43/54) Veya: "tahrik etti". İstehaffenin "ahmaklaştırdı, aptallaştırdı, alıklaştırdı" gibi anlamları vardır. Ferrâ kelimeyi, "tahrik etti, korkuttu" anlamındaki istefezze ile karşılar. Buradaki "aptallaştırma", mongollaştırma veya Aytmato'v'un ifadesiyle "mankurtlaştırma"ya benzer bir sürüleştirme yöntemidir. Mustafa İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*, (Düşün yayıncılık, 2008) 941(38. Dipnot)

⁷¹ "O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok başlıyandır." el-Mülk 67/2.

⁷² "Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti." el-Bakara 2/30.

⁷³ Ahmed Muhtar, *Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye*, 2/1071.

⁷⁴ Ahmed Muhtar, *Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye*, 2/1018.

⁷⁵ İsfahânî, *Müfredât fi garibi'l-Kur'an*, 1/388.

⁷⁶ en-Nesefî, *Tefsîrü'n-Nesefî*, 3/403.

⁷⁷ el-Merâğî, *Tefsîrü'l-Merâğî*, 27/176.

⁷⁸ Elmalılı, *Hak Dîni Kur'an Dili*, VII/394.

⁷⁹ es-Sa'dî, *Tefsîrü'l-kerîmî'r-rahmân fi tefsîrikelâmî'l-mennân*, 1/841.

⁸⁰ eş-Şevkânî *Fethu'l-kadîr*, 5/209

⁸¹ el-A'râf, 7/32.

⁸² "Kârûn gösterişli bir şekilde kavminin karşısına çıkardı. Dünya hayatını arzulayanlar, "Keşke Kârûn'a verilenin bir benzeri bize de verilseydi! Doğrusu o çok şanslı!" derlerdi." el-Kasas, 28/79.

⁸³ İsfahânî, *Müfredât fi garibi'l-Kur'an*, 1/389.

⁸⁴ "Fakat Allah, size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize güzel göstermiştir. el-Hucurât 49/7. "Şüphesiz biz, ahirete inanmayanların işlerini kendilerine süslü gösterdik; o yüzden bocalar dururlar." en-Neml 27/4.

zarafet duygusunun bir yansıması olduğunu söylemek mümkündür. Fakat bu fitrî duygunun ölçüsüz ve amaçsız kullanılması neticesinde insanın helakine sebep olabilecek bir tehlikeyi de barındırmaktadır. Çalışmaya konu olan âyette de bu kavram insanın kendisini bu fani ve aldatici süsün cazibesine kaptırmaması gerektiğine işaret olarak ele alındığı görülmektedir. Kur'ân-ı Kerim: “Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür. Baki kalacak salih ameller ise, Rabbinin katında, sevap olarak da ümit olarak da daha hayırlıdır.⁸⁵ işaret ederek insana istikamet çizmektedir. Âyette zikri geçen “dünya bir süsten ibarettir” şeklindeki ifadeyi dünyayı bir süslenme yeri olarak algılayanlar olarak da anlamamız mümkündür.

Çağımızda süs ve süslenme sektörü çok farklı isimler altında insanlara hitap etmektedir: Kozmetik sektörü, güzellik merkezleri, moda ve marka sektörü, plastik cerrahi ve estetik cerrahi gibi süslenme konusu çok geniş bir alanı kapsamaktadır. İnsanların kazançlarının bir kısmını bu süs ve süslenme araç gereçlerini karşılamaya harcadıkları bilinmektedir. Kur'ân-ı Kerim elimizdeki maddi imkânların bize emanet edildiğini, ahiret gününde ise bu nimetlerden hesaba çekileceğimizi haber verir.⁸⁶ Dinimiz maddi imkânların yerli yerinde kullanılmasını emretmekte buna karşılık saçıp savuranları şeytanın kardeşleri olarak vasıflandırmaktadır.⁸⁷

İnsanların beğenilme, saygı görme, övgüye mazhar olma gibi fitri duygularını Allah'a karşı davranış, ahlak ve ibadetleriyle toplumda güzelliklerin yaygınlaşması için sarf etmeleri gerekir.⁸⁸ Aksine insanların nazarında ellerindeki dünyalıklarla kendine toplum nezdinde bir konum veya prestij elde etmek için çabalamak insanı dünyalık oyun ve eğlencenin bir parçası yapmaktadır.⁸⁹ Bu tutumun ebedî âlemde insanlara herhangi bir faydası olmayacaktır.⁹⁰ Aksine Allah'ın insana emanet ettiği maddi imkânları ve ömür sermayeleri olan zamanlarını yerinde kullanılmaması neticesinde onları Allah'a hesap verme durumuyla karşı karşıya bırakacaktır.⁹¹

1.4. KARŞILIKLI ÖVÜNME YERİ OLMASI

Bu çalışmaya konu olan âyetin devamında ifâde edilen kavramlardan biri de **وَتَفَاخُرُ بَيْنَكُمْ** “*aranızda karşılıklı bir övünme*”⁹² şeklindeki ifadedir. Bu kelime **تفاخر** fiil kalıbından türemiştir.⁹³ Bu kelime büyüklenmek, böbürlenmek ve kibirlenmek gibi anlamlara gelir. Âyette zikredildiği üzere bu eylemi yapanların daha çok neseb,⁹⁴ şan, şöhret, makam ve mevkiileriyle gösteriş yaptıkları aktarılmaktadır.⁹⁵ Kasıtlı olarak büyüklenen, gösteriş yapanlar için kullanıldığını söylemek mümkündür.⁹⁶ Tefahur kelimesi ile kişinin ben senden üstünüm, ben

⁸⁵ el-Kehf18/46.

⁸⁶ Sonra o gün, nimetlerden mutlaka hesaba çekileceksiniz? Tekâsür 102/8.

⁸⁷ “Akrobaya, yoksula ve yolda kalmış yolcuya haklarını ver, fakat saçıp savurma.” İsra 17/26; “Çünkü saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankörlük etmiştir”. İsra 17/27.

⁸⁸ “Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasız diye size öğüt veriyor.” Nahl 16/90.

⁸⁹ “Şüphesiz dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlencedir. Eğer inanır ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, O size mükâfatınızı verir ve sizden mallarınızı (tamamen sarfetmenizi) istemez.” Muhammed 47/36

⁹⁰ “O dünyayı da kaybetmiştir, ahireti de. İşte bu apaçık zıyanın ta kendisidir.” el-Hac 22/11.

⁹¹ Nihâyet o gün, ebedî nimetlerden vaz geçip (geçici nimetlere yönelmenizden) dolayı hesaba çekileceksiniz. Tekasür 102/8
Zimnen: Geçici nimetleri biriktirme tutkusuyula oyalanmak sizi gerçek nimeti görür gibi inanmaktan uzaklaştırdığı için de iş işten geçmiş olacak. Na'im kelimesi, ni'met, ni'am, en'um, ni'amâ ve ni'immâ kelimelerinin aksine, Kur'an'da geçtiği 15 yerde tartışmasız “âhiret nimeti” için kullanılır. Bu âyeti bu kurallı kullanımın bir istisnası saymak Kur'an'ın üslubuyla bağdaşmayacaktır. 'An edatı, nesnesinden “vazgeçip yüz çevirmeyi” ifade eder. İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'ân*, 1245(8.dipnot).

⁹² el-Hadîd, 57/20.

⁹³ Ahmed Muhtar, *Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye*, 3/1679.

⁹⁴ **وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا** “O, sudan bir insan yaratıp ondan soy sop ve hısımlık meydana getirendir. Rabbin, her şeye hakkıyla gücü yetendir.” el-Furkân 25/54.

⁹⁵ Ahmed Muhtar, *Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye*, XVI/1679; İbnAtıyye, el-Muḥarrerü'l-vecîz fi tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz, 5/266.

⁹⁶ Ahmed Muhtar, *Mu'cemu'l-luğeti'l-Arabîyye*, 16/1679.

filânın oğluyum gibi sözler sarf etmesi ve kendisinde olmayan şeylerle övünmesidir.⁹⁷ Kur'ân'ın inzal olduğu muhitteki önemli şahsiyetlerin birbirlerine karşı üstünlük sağlama anlayışını bu ifade ile dile getirmişlerdir.⁹⁸ Bu kavramla alakalı olarak Kur'ân'ın nüzul sürecinde Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında kimlerin daha faziletli olduklarıyla alakalı olarak tartışmaların yaşandığı ve bunun akabinde aşağıdaki âyetin nazil olduğu aktarılmaktadır.⁹⁹ Üstünlük ölçülerinin Allah tarafından tayin edildiği ne Müslümanların ve ne de Ehl-i kitabın bu konuda dile getirdiği üstünlük iddiaları bir şey ifade etmediği gerçeğidir.¹⁰⁰ Başka bir âyette ise üstünlük için Yüce Allah şu ölçüleri tesis etmiştir: “İşini güzel yaparak kendini Allah’a veren ve hanîf olarak İbrâhim’in dinine uyan kimseden kimin dini daha güzel olabilir!”¹⁰¹ Allah’ın katında üstün olmanın temel kriteri tek ilah inancı ve onun gereklerini yerine getirme gerçeğidir. Fusillet 33. âyetinde ise bu durum daha belîğ bir şekilde ifade edilir: “Allah’a çağırın, salih amel işleyen ve “Kuşkusuz ben müslümanlardanım” diyenden daha güzel sözlü kimdir?”¹⁰²

İnsanın bazı beşeri ve nefsanî istek ve arzularını ön planda tutarak üstünlük taslaması ve bunlarla övünmesi Allah tarafından hoş karşılanmamaktadır.¹⁰³ Nitekim bir âyette: “Erkek olsun, kadın olsun, her kim de mümin olarak iyi işler yaparsa, işte onlar cennete girerler ve zerre kadar haksızlığa uğratılmazlar.”¹⁰⁴ buyrulur. Övünülecek veya övünç kaynağı olarak görülecek ilke ve esasları Allah tayin etmiştir. Allah’ın belirlediği ölçüye göre ise temel üstünlük ölçüsü takvadır.¹⁰⁵ Bunun dışında insanların kendi istek ve arzuları doğrultusunda edindikleri övünme vasıtaları ve kaynakları Allah indinde herhangi bir değer ifâde etmemektedir.

Övünme isteği insanda var olan fitri bir duygudur. Bu duygunun nasıl ve ne şekilde kullanmamız gerektiğini Kur'ân bize haber vermektedir.¹⁰⁶ Kur'ân'ın ilk muhatapları atalarının inanç sistemini benimsemekle veya onları takip etmekle övünmüşlerdir.¹⁰⁷ Atalarının eylemlerinden kendilerine övünç malzemesi çıkarmaya çabalamışlardır.¹⁰⁸ Kur'ân-Kerim bize temel övünç vesilesi olacak hakikatleri muhtelif âyetlerde işaret etmiştir.¹⁰⁹ Bunun yanında insanı Allah katında faziletli ve erdemli yapan temel ölçütün de takva olduğunu bildirmiştir.¹¹⁰

Övgü vesilesi kılınan fakat takva ilkesine dayanmayan tüm eylemler oyun ve eğlence olarak değerlendirmek mümkündür. Kur'ân cahiliye toplumunun övgü vasıtalarını bize haber vermekle zımnî bir uyarı da bulunduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra övünmek için hangi eylemlerde bulunmamız gerektiğini de ayrıca bize beyan etmiştir.¹¹¹

1.5. MAL VE EVLAT ÇOĞALTMA YARIŞININ YERİ OLMASI

Âyetin devamında, ahiretten kopuk bir yaşantının mal ve evlat edinme yarışından ibaret olduğu zikredilmektedir. **وَتَكَاثَّرُوا فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ** “Çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibarettir.

⁹⁷ Elmalılı, *Hak Dîni Kur'ân Dili*, 7/394.

⁹⁸ en-Neseî, *Tefsîrî'n-Neseî*, III/403; es-Sa'dî, *Teysîrî'l-kerîmî'r-rahmân fi tefsîrikelâmi'l-mennân*, I/841.

⁹⁹ Taberî, *Câmiu'l-beyân*, 9/228.

¹⁰⁰ en-Nisâ, 4/122-123.

¹⁰¹ en-Nisâ 4/125.

¹⁰² Fusillet 41/33.

¹⁰³ Taberî, *Câmiu'l-beyân*, 9/228

¹⁰⁴ en-Nisâ 4/124.

¹⁰⁵ el-Hucurât 49/13.

¹⁰⁶ el-Bakara 2/177.

¹⁰⁷ el-Bakara2/170.

¹⁰⁸ et-Tekâsür 102/1-2.

¹⁰⁹ el-Bakara 2/177

¹¹⁰ Hucurât 42/ 13.

¹¹¹ Yıldırım, Duran Ali. “Cahiliyeden İslam’a Kur'an'ın Gerçekleştirdiği Karakter Değişimi”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48/48 (Aralık 2019), 423-460.

(*Nihâyet hepsi yok olur gider.*)¹¹² Siz birbirinize karşı mal ve evlat çokluğu ile övünüyorsunuz fakat bir bitkinin misali gibi bunlar sararıp yok olacaktır.¹¹³ Bu düşünce, önde gelen şahsiyetlerle, mal ve evlatlarla övünme, bunların fazlalığı ile gururlanma halidir.¹¹⁴ Bu konu ile alakalı olarak Hz. Peygamber, “Dünya tatlı ve manzarası hoştur”¹¹⁵ şeklinde dünyanın cazibesine işaret etmiştir. Dünya, bu zikredilen özelliklerinden dolayı insanlar tarafından rağbet görmektedir.¹¹⁶ Elmalılı (1878/1942), dünya hayatını, ahiretten bağımsız yaşayanlar için bu âyette zikredilen unsurlardan ibarettir.¹¹⁷ es-Sa’dî, insanların kendilerine mal ve evlat noktasında diğerlerinden daha fazla pay verildiğini/sahip olduğunu iddia etmelerinin arka planında dünya ile mutmain olma anlayışının yatmakta olduğunu ifade etmektedir.¹¹⁸

Allah rızasının ve ahiret âleminin dikkate alınmadığı bir hayat tasavvurunda ömür, çok basit ve anlamsız şeyler uğruna feda edilebilmektedir. Dünya hayatında insanların takva, iyilik ve güzellikte yarışmaları gerekirken dünyalık fani şeyleri elde etmek için yarıştıkları görülmektedir.¹¹⁹ Dünya hayatını ahiret hayatından bağımsız yaşayanlar, tek dünyalı bir düşünceden hareketle dünyalarını imar ve inşa edenlerin durumu çalışmamıza konu olan âyetin ikinci kısmında şöyle tasvir edilmektedir: Her sene ilkbahar mevsiminde şahit olduğumuz yeşilliklerin ve güzelliklerin sonbahara doğru nasıl sararıp yok olduğuna herkes şahit olmuştur. Bu yaşanan süreç üzerinden Yüce Allah bize ahiretten bağımsız bir dünya hayatının misalini somut bir durum üzerinden aktarmaktadır. Âyetin devamında tek dünyalı olanlarla çift dünyalı olanların akıbetlerini ayrı ayrı aktarmaktadır. Âyetin ilk kısmında dünya hayatının (Allah’ın emrettiği amacın dışında yaşayanlar için) nelerden müteşekkil olduğu aktarılmakta, âyetin ikinci kısmında ise bir bitkinin yeşerip olgunlaşması ve yok olması arasında bir mukayeseye yer vermektedir. Devamında tek dünyalı olanlar ile çift dünyalı olanların karşılaşabilecekleri akıbet aktarılmaktadır. Âyetin son kısmında ise dünya hayatının bir başka özelliği zikrederek hitama ermektedir. Yüce Allah, adeta eğer yarışmak istiyorsanız, anlamlı ve şerefli bir şeyler uğruna hayatınızı adamak istiyorsanız, bir sonraki âyet bize rehberlik etmektedir: “*Genişliği gökle yerin genişliği gibi olup Allah’a ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanmış bulunan cennete ve Rabbinizin bağışlamasına erişebilmek için yarışın.*”¹²⁰ Âyet çok daha ulvî bir gaye uğruna mücadele etmemiz gerektiğini, insanın kendi şerefine ve yaratılış gayesine uygun bir amaç uğruna çaba sarf etmesi gerektiğine işaret etmektedir.¹²¹

Mal ve evlat, insanların iç içe yaşadığı adeta kendileriyle bütünleştiği iki unsurdur. Yüce ve kutsî gayeler uğruna harcanmamış bir hayatı çok daha düşük ve değersiz şeyler için de harcamak mümkündür. O zaman çok kıymetli ve ebedi bir gaye için yarışmak varken daha basit ve fani şeyler için ömrümüzü tüketmek akıllıca bir seçenek olmasa gerek.

1.6. BİTKİ MİSALİ GİBİ OLMASI

Allah’ın insanlara emrettiği ve peygamberleri vasıtasıyla gösterdiği istikametinin dışında yaşanmış bir hayatın misali âyetin devamında şu şekilde zikredilmektedir: “*Tıpkı şöyle: Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurumaya yüz tutar da sen onu sararmış olarak görürsün. Sonra da çer çöp olur. Ahirette ise (dünyadaki amele göre ya) çetin bir azap ve(ya) Allah’ın*

¹¹² el-Hadîd 57/20.

¹¹³ Taberî, *Câmiu’l-beyân*, 23/193.

¹¹⁴ en-Nesefî, *Tefsîrû’l-n-Nesefî*, III/403.

¹¹⁵ Müslim b. Hacac, *el-Müsnedü’s-Sahîh*, mhk. Muhammed FuadAbdulkabî, Beyrut: Dâru’l-İhyai’t-Turâsî’l-Arabî, tsz. “Babu Eksere Ehlul-Cenneti Fukara” 26(2098).

¹¹⁶ İbn Atıyye, *el-Muhârrerü’l-veciz fi tefsîri’l-kitâbi’l-‘azîz*, 5/266.

¹¹⁷ Elmalılı, *Hak Dîni Kur’ân Dili*, 7/394

¹¹⁸ es-Sa’dî, *Teysîrû’l-kerîmî r-rahmân fi tefsîrikelâmi’l-mennân*, I/841.

¹¹⁹ el-Mâide 5/2.

¹²⁰ el-Hâdid, 57/21.

¹²¹ Mustafa İslâmoğlu, *Gereğçeli Meal-Tefsir*, (İstanbul: Adım Dağıtım, 2014).1053

mağfiret ve rızası vardır.”¹²² Dünya hayatının misali çiftçinin hoşuna giden bitki gibidir. Bundan gaye, bitkinin verimi veya onun ziraatın çiftçinin hoşuna gider. Bitkinin yeşilliğinden ve güzelliğinden sonra farklı değişikliklere maruz kalarak, koruyup yok olması¹²³ ve varlığından geriye herhangi bir iz bırakmamasıdır. Bundan gaye insanların dünya ve dünyalık uğruna verdikleri mücadele de buna kıyas edilmektedir. Neticede insanlar da yaptıkları tercihe göre ya Allah'ın iyi kulları ile beraber sonsuz nimetler yurduna veya azap ve cezaya müstahak olacaklardır.¹²⁴ Âyette dünya hayatı insanların ve hayvanların istifâde ettiği bir bitki ile mukayese edilmektedir. İlk başlarda yeryüzünün onunla güzel süslendiğini ve bitkisinin çiftçinin hoşuna gittiği görülmektedir. Bunun akabinde Allah'ın emri geldiğinde bu güzellikten bir eser kalmamaktadır. Neticede bir hakikat olarak insanın da bir kefen dışında bu güzelliklerden herhangi bir şeyi ahirete götürmeyecektir.¹²⁵ Kur'ân'da geçen bu tasvir tüm insanların görüp gözettiği, şahit olduğu bir durum olduğu için farklı bir şekilde anlama ve değerlendirme olanağını ortadan kaldırmaktadır. Nitekim inanmayan bir kimse de kabul etmek mecburiyetindedir ki, buradaki amelleri ne kadar kapsamlı ve belli bir gayeye dönük görünse de şayet bunlarla öteki âlem arasında düşünsel ve eylemsel bir bağ yoksa yağmurun yeşerttiği bitki gibidir. Yağmurun bitirdiği bitki önce insanları imrendirir sonra yavaş yavaş cazibesini kaybetmeye başlar ve sonunda yok olup gider.¹²⁶ Kur'ân-ı Kerim'de: “Kim âhiret kazancını isterse, onun kazancını artırırız. Kim de dünya kazancını isterse, ona da istediğinden veririz, fakat onun ahirette hiçbir payı yoktur.”¹²⁷ Şeklinde insan tercihinin neticesini haber vermektedir. Kur'ân bu âyetin muhtevası ile ilahî adalet sisteminin işleyişinden haber vermektedir.

Âyetlerin işaret ettiği hakikatlerden yola çıkarak şunu söylemek mümkündür: Kur'ân'ın bir bitki ve bu bitkinin yetişip olgunlaşma safhaları arasında geçen süre ile dünya hayatı arasında bağlantı kurması oldukça önemli ve dikkat çekicidir. Çünkü bir bitki her sene aynı yerde, aynı görünümünde ve aynı kokuda yeşerip büyümektedir. Bu bitkinin yetişip olgunlaşması ile yok olup kaybolması çok kısa zaman dilimlerinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla her insan kâinattaki bu değişim ve dönüşüme şahit olmaktadır. Neticede bu örneği anlamak için çok keskin bir zekâyâ ve ileri düzeyde bir eğitim seviyesine ihtiyaç yoktur. Herkesin gördüğü, bildiği aşına olduğu bir durum üzerinden insanın dünya hayatını algılama tarzı ele alınmaktadır. Bu örnek aktarıldıktan dünya hayatının hakikatini anlamak için başka açıklayıcı bir unsura ihtiyaç yoktur. Bu örnek aynı zamanda Kur'ân'ın icazına işaret olarak da anlaşılabilir. Çünkü kâinatta sürekli meydana gelen bir durum üzerinden insanın dünya yaşamının tamamı özet bir şekilde ele alınmıştır.

1.7. DÜNYA HAYATININ ALDATICI OLMASI

Âyetin son kısmı tekrar dünya hayatına vurgu yaparak sona ermektedir. وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعٌ “Dünya hayatı, aldaniş metaidan başka bir şey değıildir”¹²⁸ demektir. Yüce Allah ey insanlar, sizin acele istediğiniz dünya ancak aldatıcı bir metaidan ibarettir.¹²⁹ Dünya metaidinin az ve ahirettekine göre değersiz olduğuna dikkat çekilerek başka bir âyette bu durum şöyle aktarılmaktadır: “De ki: “Dünya geçimliği azdır. Ahiret, Allah'a karşı gelmekten sakınan kimse için

¹²² Hadîd 57/20

¹²³ Taberî, Câmiu'l-beyân23/193;eş-Şevkânî, Fethu'l-kadîr, 5/209.

¹²⁴ Taberî, Câmiu'l-beyân, 23/194.

¹²⁵ Taberî, Câmiu'l-beyân, 23/194

¹²⁶ es-Sa'dî, Teysîrü'l-kerîmi'r-rahmân fi tefsîrikelâmi'l-mennân, 1/841.

¹²⁷ es-Sa'dî, Teysîrü'l-kerîmi'r-rahmân fi tefsîrikelâmi'l-mennân, 1/841; Karaman, Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, 5/250.

¹²⁸ eş-Şûrâ 42/20.

¹²⁹ el-Hâdîd57/20.

¹³⁰ Taberî, Câmiu'l-beyân, 23/194.

daha hayırlıdır."¹³⁰ denilerek dünya hayatında göz önünde bulundurmamız gereken ölçüyü tayin etmiştir.

Nitekim bu çalışmaya konu olan âyetin akabindeki âyet bu konuya şu şekilde ışık tutmaktadır: *"Genişliği gökle yerin genişliği gibi olup Allah'a ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanmış bulunan cennete ve rabbinizin bağışlamasına erişebilmek için yarışın. Bu, Allah'ın lutfudur ki onu dilediğine verir. Allah büyük lutf sahibidir."*¹³¹ Hadîd sûresi 20. âyette zikredilen **مَتَاعٌ** (Metâ')

Kur'ân'da geçtiği her yerde na'îmin mukabili olarak dünyevî hazlar için kullanılır ve üç ana niteliği vardır: Daimi olmayan, sâbit olmayan ve kâmil olmayan özelliklere sahiptir.¹³² Dünya hayatının cazibesi ve büyüleyiciliği insanı ahiret hayatının olmadığına inandıracak kadar aldattırıcıdır.¹³³ Bu hayat tarzına sahip olanlar, Kur'ân-ı Kerim'de *"Bırak onları, kendilerine geleceği hususunda uyarıldıkları güne ulaşıncaya kadar boş şeylere dalıp oyalana dursunlar!"*¹³⁴ şeklinde ilahî uyarıları kulak ardı edenleri tehdit etmektedir.

Âyetin son kısmı ise kişinin ahiret hayatında göreceği muameleyi dünyada, ahiret için yarışmanın tayin edeceğini beyan etmektedir. Kim dünyanın lezzetlerine dalarsa, sâlih ameller yapmaktan yüz çevirirse, nefisini şirke ve günahlara gark ederse şiddetli bir azaba duçar olacaktır. Dosdoğru yaşayanlar, nefislerini arındıranlar için de Allah'ın rızası ve mağfireti vardır.¹³⁵

Hadîd sûresinin 20. âyetinin giriş kısmı dünya hayatının hangi unsurlardan müteşekkil olduğunu ifâde etmektedir. Âyetin son kısmın da bir daha dünya hayatına dair ve vurgulu bir şekilde aldattıcı bir metadan başka bir şey olmadığına işaret ederek sona ermektedir. Bu âyette verilmek istenen temel gaye insanları dünyanın cazibesine, çekiciliğine ve süsüne karşı ikaz ve uyarı olarak anlaşılabilir. İnsan kendini bu cazibeye kaptırdığında bir daha kendini toparlaması ve doğru istikamete yönelmesi oldukça zordur. Nitekim Kur'ân-ı Kerim bu hakikate şu şekilde işaret etmektedir: *"Kadınlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimliğidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah'ın katındadır."*¹³⁶ Diyerek dünyalıkların cazibesine işaret etmiştir. Hadîd sûresi 20. âyette geçtiği gibi bu âyette de bunların tamamının dünya metaı olduğu vurgulanmaktadır. Allah, hayatın anlam ve amacını daimi ve kalıcı olan hakikatler üzerine inşa etmemiz gerektiğini telkin etmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada dünya hayatında insanları meşgul eden ve asli vazifelerini yerine getirmekten alıkoyan bir kısım ilkeleri Hadîd sûresinin 20. âyeti çerçevesinde ele almaya çalıştık. Bu âyet, ahiretten kopuk bir yaşamın oyun ve eğlence mesabesinde olduğu yani basit ve anlamsız bir hayat tarzına tekabül ettiğini zikretmektedir. Bu makalede âyette zikredilen esasları farklı başlıklar altında incelemeye çalıştık. Âyetin başında dünya hayatını bir oyun ve eğlence yeri olduğunu aktarırken âyetin son kısmında ise dünya hayatının bir aldaniş metaından ibaret olduğu vurgulanmaktadır. Aynı şekilde Kur'ân'da bu şekilde iki sefer dünya hayatına olumsuz anlamda işaret eden başka bir âyetin bulunmadığı görülmektedir. Kur'ân'da dünya ve ahiret hayatlarına yapılan vurguların birbirine eşit olduğu, bununla da iki hayat arasında dengeli bir yaşam tarzına işaret ettiği anlaşılmaktadır.

¹³⁰ en-Nisâ 4/77.

¹³¹ el-Hâdîd 57/21.

¹³² İslâmoğlu, *Gerekçeli Meal-Tefsir*,137(161. dipnot).

¹³³ el-Merâğî, *Tefsîrü'l-Merâğî*, 27/176.

¹³⁴ el-Meâric,70/42.

¹³⁵ el-Merâğî, *Tefsîrü'l-Merâğî*, 27/176.

¹³⁶ Âl-i İmrân 3/14.

HADÎD SÛRESİNİN 20. ÂYETİ BAĞLAMINDA DÜNYA HAYATININ MİSALİ

Kur'ân'da dünya hayatına yapılan vurguların arka planında ahiret inancını ve buna yönelik yaşam tarzını içermeyen bir hayatın anlamsızlığına işaret ettiği görülmektedir. Ahireti kazanmak için harcanmayan, ebedi nimetlerin elde edilmesine vasıta kılınmayan fani hayat, sadece çocukları aldatan oyun ve eğlence gibi semeresi olmayan bir yerden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Dünya ve ahiret hayatı arasında dengenin ahiret lehine işlenmediği bir hayat tasavvurunun insana büyük bir pişmanlık ve zorlu bir azap getireceği aşikârdır. Oyun ve eğlence lafızlarının her biri üç kelimeden oluşmakla beraber ihtiva ettikleri anlam oldukça geniştir. Âyet, ahiret hayatı ve devamında yaşanacak olan hadiselerin dikkate alınmadığı bir dünya hayatının sıkıntılara sebep olacağını belirtmektedir. Âyette işaret edilen diğer bir ilke ise dünya hayatının bir süslenme yeri olarak vasıflandırılmasıdır. Bu süslenmenin gerçek amacı dışında kullanılması neticesinde insanların hayatında hangi olumsuzluklara sebebiyet vereceğine işaret ettik. Karşılıklı övünme durumunun da insanların yaşamında ne gibi değişim ve dönüşümlere sebep olduğu ile ilgili olumlu ve olumsuz yönlerden işaret edilmiştir. Ahiret inancından ve sorumluluk bilincinden yoksun, mal ve evlat yarışının insanları asli görevlerini yerine getirmekten alıkoyacağı gerçeğidir. Âyetteki benzetme unsurlarının bitki misali üzerinden sonulmuş olması, Allah'ın insanlara ulaştırmasını istediği bilgiyi insanların algı düzeyine indirmesi ve somutlaştırma yöntemine başvurması, âyetlerin anlaşılması için tercih edilen bir ilahî eğitim metodu olduğu görülmektedir. Âyetin sonunda dünya hayatını aldatıcı bir yer olarak ve âyet içerisinde ikinci sefer işaret edilmiş olması dünya hayatının cazibesine veya ahiret inancından bağımız bir hayatın tehlikesine işaret ettiği anlaşılmaktadır. Hadîd sûresinin 21. âyeti ise tüm bu tehlike arz eden esaslardan sonra hayatımızı hangi ilkeler uğruna harcamamız gerektiği ile alakalı önemli bir noktaya işaret ederek bize rehberlik etmektedir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, Ramazan. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (Haziran 2003), 129-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cuifd/issue/4302/257292>
- Aydar, Hidayet. “el-Hayâtu’-d-Dünyâ”nın Kavramsal Analizi”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Tefsir Özel Sayısı)* VII/13 (Ocak 2016), 72-106.
- Ebû'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, en-Nesefî. *Tefsîrû'n-Nesefî (Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl)*. Diyarbakır: Mektebetu's-Seyda, 1. Baskı., 2018.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dîni Kur'ân Dili*. İstanbul: Emir Basın Yayım Dağıtım, 1996.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed el-Endelüsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. Beyrut: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, 1422.
- İbn Faris, Ahmed. thk. Abdusselam Muhammed Harun. Lübnan: Dâru'l-Fıkr, 1979.
- İşliyen, Burhan. “Ahkâf Suresi'nin 20. Ayeti Bağlamında ‘Güzellikleri Dünya Hayatında Tüketmek’”. *Kilitbahir* 21 (2022), 17-43.
- Karakuş, Abdulkadir. “Kur'ân Perspektifinden Dünya ve Ahiret Arasındaki Münasebet”. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/12 (Aralık 2018), 203-220. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbid/issue/41861/463694>
- Kılıçarslan, Mehmet. “Kur'ân'ın Anlatım üslubu”. *Namık Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2016), 3062.
- Merâğî, Ahmed b. Mustafa el-. *Tefsîrû'l-Merâğî*. y.y.: Matbaatu Mustafa el-Babî el-Halebî, 1946.
- Muhammed Abdelhaleem. “Kur'ân'da Ahiret-Dünya ve Dünya Hayatı”. *Akev Akademi Dergisi* 3 (Kasım 1988), 321-333.
- Nâsîrüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed, Beyzâvî. *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*. Beyrut: Daru İhyai al-Turas al-Arabi, 1418.
- Râzî, Fahrüddin er-. *Mefâtihu'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrut: Daru İhyai Turasi'l-Arabi, 3. Basım, ts.
- Reşit Rızâ. *Tefsîrû'l-Menâr*. Mısır: el-Heyetu'l-Mısriyetu'Ammetü el-Kutub, 1990.
- Salih b. Abdulaziz (Muhbetu Mine'l Ulema). *Tefsîru'l-Müeyesser*. Medine: Kutubu'd-Dirâse, 1430.
- es-Sa'dî, Ebû Abdillâh Abdurrahman b. Nâsîr b. Abdillâh b. Nâsîr. *Tefsîrû'l-kerîmi'r-rahmân fî tefsîrikelâmî'l-mennân*. y.y.: Müessesetu'r-Risale, 2000.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *Fethu'l-kadîr*. Dimeşk-Beyrut: Dâru'l-İbn Kesîr, 1414.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. y.y.: Muesesetu'r-Risale, 2000.
- Yavuz, Ömer Faruk. “Kur'an Perspektifinde Dünya- Ahiret Bütünlüğü”. *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6/2 (Nisan 2006), 159-198. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/daad/issue/4510/62092>
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd ez-. *el-Keşşâf*. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kutabi'l-Arabi, 3. Basım, 1987.